

EXPERTIZA CRIMINOLOGICĂ A PROIECTELOR DE ACTE NORMATIVE

TIGHINEANU ALEXANDRA, *lector univ.*

*Academia de Studii Economice a Moldovei,
str. Banulescu-Bodoni 61, MD-2005, Chișinău, R. Moldova*

T: (373) 22-22-41-28

F: (373) 22-22-19-68

<http://www.ase.md>

tighineanu-alexa@mail.ru

Abstract

The News: *An important area of crime prevention is the comprehensive criminological expertise of draft laws adopted by the legislature. One of the components of the complex criminological expertise is legal criminological analysis of the draft law.*

Purpose: *In this article we aim to analyze the concept, the main directions of the criminological analysis of the draft laws, the legal defects caused by the non-conformity of the draft laws with the values of the society, certain social groups and personality.*

Methods of research: *The main research methods applied in the present study are the logical method, the method of analysis, the synthesis method, the method of prognosis, etc.*

Results: *As a result of the study, we intend to come up with arguments for the necessity and importance of submitting draft normative acts to the criminological expertise.*

Key Words: *criminological expertise, crime prevention, criminality, draft laws, legislative authority, legislative gaps, negative consequences.*

JEL CLASIFICATION: K1 Basic Areas of Law

După declararea independenței Republicii Moldova, în țară s-a impus necesitatea elaborării cadrului juridic național, care trebuia să-l înlocuiască pe cel sovietic și să corespundă rigorilor unui stat de drept, bazat pe relații economice libere de piață, proprietate privată, etc, precum și să fixeze bazele politico-juridice ale statului independent prin adoptarea legislației naționale și constituirea principalelor instituții ale statului.

În aceste condiții, organele investite cu dreptul de a elabora acte legislative și normative se grăbeau să completeze multiplele lacune și neconcordanțe existente în legislația Republicii Moldova la acel moment. Activitatea acestora era limitată în timp, întrucât se cerea să fie adoptate noile reglementări într-un termen cât mai rezonabil, pe de altă parte, lipsa experienței de acest gen a organelor legislative din țara noastră, au determinat deseori elaborarea unor legi care ulterior se dovedeau a fi incomplete sau ineficiente, dar și mai grav, care aveau consecințe criminogene clare.

Aționându-se la viteză, deseori erau ignorate efectele sociale, economice, criminogene ale acestor acte normative pentru societate, iar drept rezultat, unii cetățeni foloseau aceste lacune pentru a-și rezolva problemele personale, a se îmbogăți nejustificat, etc.

Una dintre cele mai importante modalități de perfecționare a legislației este îmbunătățirea mecanismului de estimare a consecințelor adoptării actelor normative, prin care, pe baza unei analize atente a consecințelor și a testării posibilității de atingere a obiectivelor stabilite, se ia decizia de a adopta proiectul. Metodele de prognoză vor fi eficiente numai în cazul fundamentării lor științifice și a experienței relativ îndelungate de utilizare.

O formă de prognozare a efectelor adoptării actelor juridice ar trebui să fie considerată ca fiind examinarea criminologică, scopul principal al căreia este de a identifica consecințele criminogene ale anumitor dispoziții, întrucât aplicarea socială și practică a acestora contribuie la comiterea de infracțiuni și crește nivelul criminalității în societate. Introducerea și utilizarea practică a acestei expertize se datorează necesității de a îmbunătăți calitatea actelor legislative adoptate. În plus, această expertiză este una dintre măsurile care contribuie la construirea sistemului anti-corupție al statului.

Pentru prima dată, criminologii sovietici au început să vorbească despre necesitatea expertizei criminologice în procesul de elaborare a legilor în anii 1980, secolul XX. Astfel, recomandările ședinței extinse a Biroului de Coordonare pentru Criminologie din Baku, care a avut loc între 23 și 25 mai 1988, au propus introducerea expertizei criminologice a proiectelor de acte legislative pentru a asigura asistență științifică calificată în timp util în activitățile de prevenire a criminalității. Aceste recomandări au fost trimise Sovietului Suprem al URSS. [5]

Legislația Republicii Moldova nu prevede necesitatea supunerii expertizei criminologice a proiectelor de acte normative.

Analizând cronologic, putem menționa că, Legea pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului nr.797-XIII din 02.04.1996 [1, ar.47], în art.47 reglementa că ”Proiectul de act legislativ și propunerea legislativă se depun spre dezbatere împreună cu o expunere a obiectivului, scopului, concepției viitorului act, a locului acestuia în legislația în vigoare, precum și a efectelor sale social-economice și de altă natură, potrivit cerințelor Legii privind actele legislative nr.780-XV din 27 decembrie 2001. [2]

Articolul 13 al legii menționate mai sus reglementa procedura de investigație științifică a unui proiect de act legislativ: (1) Inițierea procedurii de elaborare a unui act legislativ este precedată de analiza științifică a **consecințelor** politice, sociale, economice, financiare, juridice, culturale, sanitare și psihologice ale reglementărilor în materie, de analiza comparativă a acestora cu reglementările în materia respectivă ale legislației comunitare de constatarea incompatibilității reglementărilor în vigoare cu cerințele sociale existente și cu reglementările în materia respectivă ale legislației comunitare sau a inexistenței de acte legislative în domeniul respectiv.

Nu era specificat cine anume se va ocupa de analiza consecințelor menționate ale proiectului de act legislativ.

Același act legislativ, la art.16 menționează că pentru elaborarea proiectului de act legislativ, Parlamentul sau autoritățile abilitate de acesta formează un grup de lucru din experți și specialiști în materie din cadrul autorităților publice, din savanți de la instituțiile științifice și de învățământ superior de profil, din practicieni în domeniu și din alți specialiști, precum și din reprezentanți ai părților interesate. Nu observăm includerea în acest act legislativ a necesității unei evaluări independente a consecințelor proiectului de act normativ.

Ulterior, prin Legea Nr.100 din 22.12.2017 cu privire la actele normative [3, art.34] a fost inclus un articol destinat expertizei proiectului actului normativ:

(1) Expertiza proiectului de act normativ este efectuată concomitent cu avizarea și consultarea publică. Autorul proiectului asigură efectuarea expertizelor economice, financiare, științifice, ecologice, anticorupție, juridice, de compatibilitate cu legislația Uniunii Europene sau a altei expertize prevăzute de legislație, în funcție de tipul raporturilor sociale reglementate de actul normativ.

(2) Autoritățile publice responsabile de efectuarea expertizelor pot antrena în calitate de experți părți interesate, care nu au participat la elaborarea proiectului actului normativ, inclusiv specialiști din străinătate și din cadrul organizațiilor internaționale.

Observăm că deja apare termenul de „expertiză” a proiectului de act normativ, fiind enumerate și tipurile de expertiză. Totuși, în cadrul acestora nu este inclusă și expertiza criminologică.

În acest context, putem face referință la legislația Republicii Beloruse, care prin Decretul Președintelui Republicii Beloruse din 29 mai 2007 r. №244 „Cu privire la expertiza criminologică a proiectelor legislative a Republicii Beloruse” [4] reglementează în mod expres obligativitatea expertizei criminologice a proiectelor de acte normative. Aceeași procedură s-a dorit a fi implementată și în Federația Rusă, dar până la moment nu a fost aprobat proiectul acestui act normativ.

Conform legislației beloruse, prin expertiza criminologică se subînțelege: analiza conținutului proiectului de lege cu scopul de a identifica dispozițiile, a căror punere în aplicare poate duce la consecințele criminogene în sfera economico-financiară, în sfera de aplicare a legii (inclusiv lupta împotriva criminalității și a corupției), în sfera serviciului public, protecției sociale, sănătății, educației, protecției mediului, utilizării raționale a resurselor naturale și a altor domenii sociale (adică apariția riscurilor cu caracter criminogen). [4, pct.2]

La fel este menționat că examinarea criminologică se efectuează de către instituția de stat ”Centrul Științifico-Practic pentru problemele de consolidare a statului de drept și ordinii public al Procuraturii Generale a Republicii Belarus”.

În legislația Republicii Moldova este reglementată necesitatea expertizei anticorupție și juridică, acestea însă nu presupun și expertiza criminologică. Acest fapt este menționat și în legislația Belarusiei: Examinarea criminologică se efectuează după examinarea juridică obligatorie a proiectului de lege, dacă legea nu prevede altfel. [4 pct.6]

La fel prezintă interes și termenul necesar realizării expertizei proiectului actului normativ, care în legislația Republicii Moldova este de 10 zile lucrătoare (pentru toate formele de expertiză), în timp ce legislația Belarusiei cere ca doar expertiza criminologică să fie realizată în termen de o lună, adică termen suficient pentru o analiză amplă a posibilelor consecințe criminologice a proiectului de act normativ.

În acest context intervenim cu următoarele concluzii ce țin de necesitatea și importanța expertizei criminologice a proiectelor de acte normative:

În prezent, în opinia noastră, problemele expertizei criminologice sunt dezvoltate insuficient și unilateral. Se poate spune că teoria expertizei criminologice se află în faza inițială de cercetare.

În ciuda necesității urgente de expertiză criminologică a proiectelor de legi și a altor acte normative, astăzi în Republica Moldova nu există nici măcar la nivel de ideie implementarea expertizei criminologice a proiectelor de acte normative.

Prevenirea infracțiunilor este de neconceput fără adoptarea unor reglementări care să reflecte justiția socială și să elimine orice lacune juridice pentru criminalitatea gulerelor albe, ori anume această categorie, care în unele cazuri participă și la elaborarea actelor normative își impun interesele în procesul de elaborare a acestora.

Vorbind despre autoritatea investită cu dreptul de a realiza expertiza criminologică a actelor normative, considerăm oportun crearea Institutului de Criminologie în RM (după modelul Institutului Național de Criminologie din România, Institutului Național de Criminologie din Budapesta, Institutului Național de Criminologie și Prevenție Socială din Praga, Centrului Internațional de Criminologie Comparată din Canada, Societății Internaționale de Criminologie, Societății Europene de Criminologie etc.), care să fie responsabil inclusiv de expertiza criminologică a proiectelor de acte normative în Republica Moldova.

BIBLIOGRAFIE:

1. Legea Republicii Moldova pentru adoptarea Regulamentului Parlamentului nr.797-XIII din 02.04.1996, republicat: Monitorul Oficial al R.Moldova, nr.50/237 din 07.04.2007/Abrogată
2. Legea Republicii Moldova privind actele legislative nr.780-XV din 27 decembrie 2001, publicat : în Monitorul Oficial Nr. 36-3 din 14.03.2002 / Abrogată
3. Legea Republicii Moldova cu privire la actele normative nr.100 din 22.12.2017, publicat: în Monitorul Oficial Nr. 7-17 din 12.01.2018
4. Decretul Președintelui Republicii Beloruse din 29 mai 2007 nr.244 ”Cu privire la expertiza criminologică a proiectelor legislative a Republicii Beloruse” <http://laws.newsby.org/documents/ukazp/pos00/ukaz00840.htm> (vizitat la 14.10.2018)
5. Пинчук Л. В., Криминалогическая экспертиза законопроектов, автореферат диссертации, Москва, 2011 <http://www.dissercat.com/content/kriminologicheskaya-ekspertiza-zakonoproektov> (vizitat la 14.10.2018)